

Academic Articles

Received : 31 August 2023

Revised : 20 October 2024

Accepted : 24 November 2024

การศึกษาสุนทรียภาพของสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมในมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้¹
Research on the Aesthetics of Traditional Architectures
in Southern Fujian Province

ร่วเซียนหวัง²

Ruoqian Wang

ศุภรา อรุณศรีมรกต

Supara Aroonsrimorakot

พกามาศ สุวรรณนิภา

Pakamas Suwannipa

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University

Corresponding author e-mail : skzllab@gmail.com

บทคัดย่อ

พื้นที่มณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ตั้งอยู่ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลของมณฑลฝูเจี้ยนของประเทศจีน ภายใต้ อิทธิพลของวัฒนธรรมทางทะเล ส่งผลให้พื้นที่มณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้มีรูปแบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่นที่เป็น เอกลักษณ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมจีนดั้งเดิม แต่เนื่องจากการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ของสังคมสมัยใหม่ ทำให้สถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมค่อย ๆ เลือนหายไปจากวิถีชีวิตของผู้คน องค์ประกอบทางสุนทรียภาพแบบดั้งเดิมก็ค่อย ๆ ถูกแทนที่ด้วยสุนทรียภาพสมัยใหม่ การศึกษา สุนทรียภาพของสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมในมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิหลังทาง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เอกลักษณ์ทางศิลปะ ความหมายทางวัฒนธรรม และความสำคัญของ องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมในมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ โดยใช้วิธีการศึกษาทางเอกสารและ การสำรวจภาคสนาม จากนั้นทำการรวบรวม บูรณาการ และวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและ วัฒนธรรมของสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมในมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ ผลการวิจัยพบว่า เอกลักษณ์ทาง

¹ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

² นิสิตหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา/ที่ปรึกษาหลัก/ที่ปรึกษาร่วม

สุนทรียภาพของสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ได้สะท้อนให้เห็นผ่านโครงสร้าง สี สัน
จังหวัด รูปทรงของสถาปัตยกรรม ตลอดจนเอกลักษณ์ในการตกแต่ง ทั้งรูปแบบของการตกแต่งและ
ความหมายแฝงในการตกแต่งสถาปัตยกรรม ซึ่งจากการศึกษาองค์ประกอบด้านสุนทรียภาพเหล่านี้ได้
แสดงให้เห็นถึงมรดกทางวัฒนธรรมของสถาปัตยกรรมในมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ และยังเป็นการส่งเสริม
การสืบทอดและการพัฒนาวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ให้ดีขึ้นในยุคสมัยใหม่อีกด้วย

คำสำคัญ : มณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้, สถาปัตยกรรมดั้งเดิม, สุนทรียภาพ

Abstract

Southern Fujian Province is located in the coast of Fujian Province, China, under the influences of sea culture. This creates the identity of local architectures in Southern Fujian Province as part of the original Chinese architectures. However, rapid development of the modern society has brought gradual disappearance of those original architectures from people's way of life. The compositions of the original aesthetics have gradually been replaced by modern aesthetics. The research on the aesthetics of traditional architectures in Southern Fujian Province aimed to study the historical and cultural background, artistic identity, cultural implications, and significance of the original architectural compositions in Southern Fujian Province. The research was implemented based on documents and a field survey. Then, the data related to art and culture of traditional architectures in Southern Fujian Province was collected, integrated, and analyzed. The results revealed that the aesthetic identity of traditional architectures in Southern Fujian Province was reflected through their structures, colors, rhythms, and figures; including decoration identity, i. e. , decorating styles and connotations of architectural decoration. The research on these aesthetic compositions indicated the cultural heritage of architectures in Southern Fujian Province. Also, it is to promote better inheritance as well as development of architectural culture in Southern Fujian Province in the modern age.

Keyword: Southern Fujian Province, Traditional Architecture, Aesthetics

1. บทนำ

ผู้เขียนเป็นมณฑลที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย โดยมณฑลผู้เขียนตอนใต้ นั้นหมายถึง เมืองต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ทางภาคใต้ของมณฑลผู้เขียน ได้แก่ เมืองฉวนโจว จางโจว และเซี่ยเหมิน มณฑลผู้เขียนตอนใต้ส่วนใหญ่เป็นเมืองชายฝั่งทะเล วัฒนธรรมทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์และวิถีชีวิตริมทะเลได้ทำให้เกิดสถาปัตยกรรมรูปแบบผู้เขียนทางตอนใต้ที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ทำให้มีตำแหน่งสำคัญในวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมจีนดั้งเดิม ลวดลายตกแต่งของสถาปัตยกรรมนี้มีความหลากหลายเป็นอย่างมาก ซึ่งจะปรากฏอยู่ในส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานแกะสลักอิฐบนผนัง หน้าจั่วของหลังคาทั้งสองข้าง หรือสันขอบหน้าต่าง โดยลวดลายการตกแต่งเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นลวดลายมงคลที่พบได้ทั่วไปในสถาปัตยกรรมจีนเท่านั้น แต่ยังเป็นลวดลายในตำนานเรื่องเล่าและลวดลายทางทะเลที่แสดงถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความเชื่อพื้นบ้านของมณฑลผู้เขียนตอนใต้อีกด้วย ลวดลายการตกแต่งเหล่านี้เป็นภาษาทางรูปทรงที่รวมเอาการสร้างภาพที่เป็นทั้งรูปธรรม นามธรรมและภาพในจินตนาการมารวมเข้าด้วยกันจนกลายเป็นลวดลายที่แฝงไปด้วยความปรารถนาเพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้นของชาวผู้เขียนทางตอนใต้ สถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมในพื้นที่มณฑลผู้เขียนตอนใต้ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้และสื่อกลางทางวัฒนธรรมของมณฑลผู้เขียนตอนใต้จึงเต็มไปด้วยเนื้อหาทางวัฒนธรรมที่ล้ำลึกและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ถือเป็นสมบัติที่ผ่านการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์มานับพันปี เป็นทั้งวัฒนธรรมระดับภูมิภาคและยังเป็นสมบัติล้ำค่าของโลกอีกด้วย สถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมเหล่านี้ได้แสดงและสะท้อนให้เห็นถึงสุนทรียภาพ อารมณ์ความเข้าใจของชาวผู้เขียนทางตอนใต้ที่มีต่อศิลปะได้เป็นอย่างดี

ด้วยการพัฒนาอย่างรวดเร็วของความทันสมัยทางสังคม สถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมจึงค่อย ๆ ถูกแทนที่ด้วยอาคารสูงระฟ้า เพราะฉะนั้น การสูญหายไปของวัฒนธรรมดั้งเดิมจึงต้องการได้รับการให้ความสำคัญจากผู้คน ซึ่งบทความนี้จะศึกษาเอกลักษณ์ทางสุนทรียภาพของสถาปัตยกรรมมณฑลผู้เขียนตอนใต้ เพื่อค้นหาเอกลักษณ์ทางสุนทรียภาพของสถาปัตยกรรมและเพื่อฟื้นคืนความมีชีวิตชีวาให้กับวัฒนธรรมทางสถาปัตยกรรมมณฑลผู้เขียนตอนใต้

1. ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของสถาปัตยกรรมมณฑลผู้เขียนตอนใต้

ตามบันทึกการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ของสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมในพื้นที่มณฑลผู้เขียนตอนใต้ วิวัฒนาการของสถาปัตยกรรมนี้สามารถแบ่งออกเป็น 6 ช่วง กล่าวคือ 1) สมัยก่อนราชวงศ์ฮั่นตะวันตก (ประมาณ 202 ปีก่อนคริสตกาล) พื้นที่ผู้เขียนทางตอนใต้ยังไม่ได้รับการพัฒนาสถาปัตยกรรมในพื้นที่ราบส่วนใหญ่เป็นกระท่อมที่มุงด้วยหญ้าแห้ง ในขณะที่ชาวชายฝั่งทะเลจะใช้เรือเป็นที่อยู่อาศัย 2) ในสมัยราชวงศ์จิ้นและราชวงศ์ถัง (ค.ศ. 265 - 907) ชาวจีนจำนวนมากจากที่ราบตอนกลางได้อพยพเข้ามา ทำให้สถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิมในผู้เขียนตอนใต้ส่วนใหญ่เป็นแบบ

ที่ราบตอนกลาง 3) ในสมัยราชวงศ์ซ่ง (ค.ศ. 960 - 1279) สังคมมีความเจริญรุ่งเรือง และภายใต้อิทธิพลของอาหรับ อิสลาม อินเดีย เปอร์เซีย และวัฒนธรรมตะวันตกอื่น ๆ ตลอดจนวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เข้ามา ส่งผลให้การพัฒนาศาปัตยกรรมมณฑลฝูเจี้ยนทางตอนใต้ได้เข้าสู่จุดเปลี่ยนครั้งสำคัญ และในช่วงนี้ก็มีการสร้างสถาปัตยกรรมรูปแบบพระราชวังและการประดับประดาด้วยอิฐสีแดงขึ้น 4) ในช่วงปลายสมัยราชวงศ์หมิงและต้นราชวงศ์ชิง (ปลายศตวรรษที่ 16 ถึงปลายศตวรรษที่ 17) เนื่องจากได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทางสังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สถาปัตยกรรมในฝูเจี้ยนตอนใต้ส่วนใหญ่จะสร้างมาจากวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่น รูปแบบของสถาปัตยกรรมก็ได้เปลี่ยนเป็นแบบเรียบง่ายและเป็นธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันก็ได้มีการสร้างวิธีการก่อผนังแบบพิเศษที่เรียกว่า “ฝิ่งหินสลักกับอิฐ” 5) จนกระทั่งมาถึงสมัยสาธารณรัฐจีน (ค.ศ.1912 - 1949) สังคมที่ค่อนข้างมีความเสถียรภาพและเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวได้นำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่สถาปัตยกรรมฝูเจี้ยนตอนใต้อีกครั้ง ทำให้เกิดสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิมในฝูเจี้ยนตอนใต้มีขนาดใหญ่ และมีเทคนิคการตกแต่งที่ประณีตและสวยงามยิ่งขึ้น 6) ในยุคปัจจุบัน (ค.ศ.1912 - ปัจจุบัน) ชาวจีนโพ้นทะเลเดิมที่เป็นชาวมณฑลฝูเจี้ยนที่ได้ออกไปทำธุรกิจการค้าต่างประเทศก็ได้กลับมายังประเทศจีนและได้นำสถาปัตยกรรมสไตล์ตะวันตกและวัฒนธรรมตะวันตกกลับเข้ามาด้วย ทำให้สถาปัตยกรรมในพื้นที่มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจีนและตะวันตกเข้าด้วยกัน เช่น การใช้กระฉก กระเบื้องสี และการตกแต่งกระเบื้องอื่น ๆ ก็ได้สร้างความเป็นไปได้ใหม่ ๆ ให้กับสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิมในฝูเจี้ยนตอนใต้

กล่าวโดยสรุป ด้วยการไหลเข้ามาและการหลอมรวมของวัฒนธรรมภายนอก ทำให้สถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมในฝูเจี้ยนตอนใต้ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และด้วยภูมิปัญญาของช่างฝีมือในอดีต ความพากเพียรและความมั่นใจของชาวฝูเจี้ยนตอนใต้ที่มีต่อวัฒนธรรมของตนเอง ตลอดจนความเข้าใจและความเปิดกว้างที่มีต่อวัฒนธรรมภายนอกก็ได้ส่งเสริมให้ชาวฝูเจี้ยนได้สร้างรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของมณฑลฝูเจี้ยนทางตอนใต้

2. สุนทรียภาพของสถาปัตยกรรมมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้

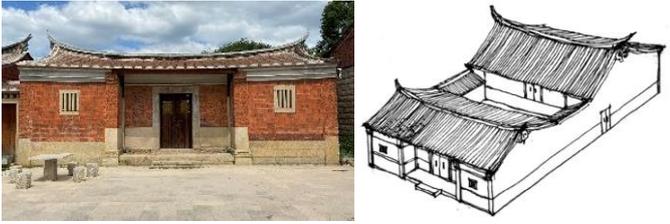
การเกิดขึ้นของสถาปัตยกรรมมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยและรสนิยมทางสุนทรียะของชาวฝูเจี้ยนทางตอนใต้อย่างใกล้ชิด ซึ่งช่างฝีมือในอดีตได้เป็นการอาศัยภูมิปัญญาในท้องถิ่นในการสร้างสถาปัตยกรรมมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ที่ปรับให้เข้ากับวิถีชีวิตและสุนทรียภาพในท้องถิ่น

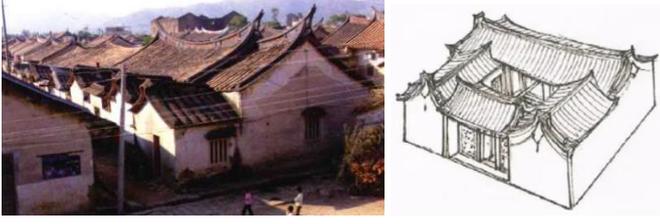
2.1 สุนทรียภาพด้านรูปแบบ

เนื่องจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ส่งผลให้สถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมในมณฑลฝูเจี้ยนทางตอนใต้มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมและชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไป สถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยใน

เมืองฉวนโจวเป็นสถาปัตยกรรมที่มีความเป็นตัวแทนของมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ โดยสถาปัตยกรรมนี้จะใช้ความกว้างแนวนอนของบ้านเป็นหน่วยวัดและเรียกสถาปัตยกรรมเหล่านี้มีชื่อว่า “เจียนจาง” หรือ “ไคเจียน” ซึ่งแปลว่าห้องแบบเปิดกว้าง โดยจะสถาปัตยกรรมนี้จะมีทั้งแบบ 3 ห้อง และ 5 ห้อง สำหรับสถาปัตยกรรมในเมืองเซียเหมินจะดูเคร่งขรึมน้อยกว่าในเมืองฉวนโจว แต่จะมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ในเมืองเซียเหมินผู้คนจะเปรียบเทียบโครงสร้างของสถาปัตยกรรมเหมือนกับร่างกายมนุษย์ จึงมีการตั้งชื่อว่า “จีฝางจีเซินเจียว” ซึ่งมีความหมายว่า “ห้องที่แยกออกมาจากบ้านหลังหลักก็เปรียบเสมือนขาของมนุษย์” ซึ่งรูปแบบของสถาปัตยกรรมในเมืองเซียเหมินส่วนใหญ่จะเป็นบ้านที่มี 4 ห้อง (Cao Chunping, 2008) สำหรับรูปแบบสถาปัตยกรรมในเมืองฉางโจวนั้นคล้ายคลึงกับรูปแบบสถาปัตยกรรมของพื้นที่เฉาซ่านในมณฑลกวางตุ้ง โดยส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบ “ผาซือ (แปลว่าสิงโตลงภูเขา)” หมายถึง สถาปัตยกรรมที่มีสามห้องสองระเบียงทางเดิน และแบบ “ชื้อเตียนจิน” หมายถึง สถาปัตยกรรมที่มีหน้าจั่วทรงตัวอักษรจิน (金) โดยสถาปัตยกรรมแบบผาซือนั้นจะเป็นที่อยู่อาศัยสำหรับครอบครัวที่มีขนาดค่อนข้างเล็ก ซึ่งมีการตั้งชื่อตามรูปทรงที่มีลักษณะคล้ายกับสิงโตกำลังลงภูเขา ส่วนเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมแบบชื้อเตียนจินก็คือ ทั้งสี่มุมของบ้านมีหน้าจั่วทรงตัวอักษรจิน (金) ซึ่งสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมเหล่านี้ล้วนมีโครงสร้างแบบสมมาตรบนแกนกลาง และมีการจัดเรียงบนพื้นที่ราบแบบเดียวกัน

ตารางที่ 1 การจำแนกรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมในพื้นที่มณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้

เมือง	รูปแบบสถาปัตยกรรม	ภาพตัวอย่าง
ฉวนโจว	สถาปัตยกรรม แบบ 3 ห้อง	
	สถาปัตยกรรม แบบ 5 ห้อง	
เซียเหมิน	สถาปัตยกรรม แบบจีฝางจีเซินเจียว	

เมือง	รูปแบบสถาปัตยกรรม	ภาพตัวอย่าง
จางโจว	สถาปัตยกรรม แบบผาซือ	
	สถาปัตยกรรม แบบซือเตียนจิน	

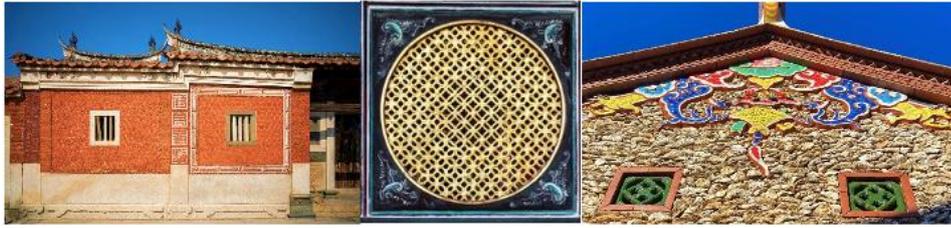
ที่มา: Ruoqian Wang (2022)

2.2 สุนทรียภาพทางศิลปะของสถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมของมณฑลฝูเจี้ยนทางตอนใต้ได้สร้างลักษณะความงามที่เป็นเอกลักษณ์ด้วยองค์ประกอบที่หลากหลาย จังหวะที่แข็งแกร่ง และรูปทรงที่สมมาตร

(1) สี

เนื่องจากมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ซึ่งตั้งอยู่ในตำแหน่งของท่าเรือทางการค้า จึงได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมทางทะเลและแนวคิดด้านความเปิดกว้างที่ได้จากต่างประเทศ ผู้คนในพื้นที่ที่มณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้จึงนิยมใช้สีที่มีความสว่างสูงและมีความอึดตัวสูงมาจับคู่กัน ทำให้รู้สึกถึงความงดงามราวกับพระราชวัง บทบาทของสีในสถาปัตยกรรมไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความสวยงามและใช้ในการตกแต่งสถาปัตยกรรมเท่านั้น แต่ยังช่วยให้ผู้คนรับรู้โลกโดยรอบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นอีกด้วย ข้อมูลที่ถ่ายทอดผ่านสีมีบทบาทที่ไม่อาจแทนที่ได้ในองค์ประกอบรูปแบบอื่น ๆ (Gao Zhonghua, 2004) โดยสีที่ใช้ในสถาปัตยกรรมเหล่านี้จะไม่มีการบ่งบอกถึงสถานะของเจ้าของ กล่าวคือ ไม่ว่าเจ้าของบ้านจะเป็นใครจะใช้สีแดงจากอิฐเป็นสีหลัก และจะมีการจับคู่กับสีเหลืองเทา สีเทา สีขาว สีดำและสีน้ำตาลทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างโทนเย็นและโทนอุ่นของตัวสถาปัตยกรรม และการจับคู่สีดังกล่าวยังเกี่ยวข้องโดยตรงกับแนวคิด 5 สีของสุนทรียศาสตร์สีแบบจีน โดยมีการใช้สีแดงที่สวยงามในการสื่อความหมายถึงความหวังและความสุขมาสู่ผู้คน ในการตกแต่งสถาปัตยกรรมของตระกูลเศรษฐีจะมีการใช้สีทอง สีน้ำเงิน สีเขียว สีเหลือง สีแดง สีม่วงและสีขาวมาประดับ และจะมีการแสดงถึงสถานะของตัวเองผ่านความหรูหราและยิ่งใหญ่ของสถาปัตยกรรม ส่วนสำหรับสถาปัตยกรรมของนักธุรกิจที่ย้ายกลับมาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมีการใช้กระเบื้องหลากสีสันที่มีทั้งสีเขียว สีฟ้า หรือสีชมพูอ่อนบนผนัง ส่วนสถาปัตยกรรมของประชาชนทั่วไปจะเลือกสีที่คล้ายกับตัวสถาปัตยกรรมหลักในการตกแต่ง และใช้การตกแต่งที่ลงตัวและกลมกลืนเพื่อแสดงถึงความสงบของชีวิต

รูปที่ 1 องค์ประกอบสีของสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้

ที่มา: Ruoqian Wang (2022)

(2) จังหะ

โครงสร้าง สี การตกแต่ง ตลอดจนองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องของสถาปัตยกรรมมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงจังหะและความงามทางรูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์ เส้นตรงของสถาปัตยกรรมได้ผสมผสานเข้ากับผนังที่หนาและมีปริมาตร ทำให้เกิดเป็นจังหะสูงและต่ำที่ต่อเนื่องกัน หน้าจั่วทั้ง 2 ด้านของสถาปัตยกรรมปรากฏอยู่ในโครงสร้างส่วนโค้งเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับส่วนโค้งของสันหลังคา ทำให้ตัวสถาปัตยกรรมดูไม่ทึบและอึดอันจนเกินไป การจับคู่สีทำให้จังหะของสถาปัตยกรรมเกิดความซับซ้อน โดยโครงสร้างจากบนลงล่างของสถาปัตยกรรมจะเป็นไปตามรูปแบบการจับคู่ของอิฐสีแดง สีเทา และสีขาวสลับกัน จนเกิดเป็นโทนสีของสถาปัตยกรรมที่มีกฎเกณฑ์แต่ไม่น่าเบื่อ และสีสันที่สดใสของกระเบื้อง หน้าบัน และระแนงหน้าต่างก็ช่วยสร้างความกลมกลืนกันให้กับตัวสถาปัตยกรรมเช่นกัน สำหรับการตกแต่งตัวสถาปัตยกรรม ผนังที่ทำจากอิฐแกะสลักที่อยู่ในแนวเดียวกันไม่เหมือนกัน แต่ก็มีความคล้ายคลึงกันในองค์ประกอบ จึงก่อตัวเป็นจังหะที่ลดหลั่นกันไป และเทคนิคที่แตกต่างกันของการแกะสลักอิฐก็ทำให้เกิดมิติต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ซึ่งหากมองจากภาพรวม การจัดวางของสถาปัตยกรรมส่วนใหญ่จะวางเรียงกันเป็นชั้น ๆ ทำให้ผู้คนรู้สึกถึงความสวยงาม เป็นระเบียบ และกลมกลืน แนวสันหลังคาของสถาปัตยกรรมเรียงสลับกัน ระยะห่างที่ใกล้ไกลและเล็กใหญ่ทางสายตาทำให้ตัวสถาปัตยกรรมสลับทับกันไปมาดูมีชีวิตชีวา

รูปที่ 2 จังหะของสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้

ที่มา: Ruoqian Wang (2022)

(3) รูปทรง

สถาปัตยกรรมดั้งเดิมมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้โดยรวมได้สืบทอดรูปทรงและการจัดวางแบบสมมาตรและดูเคร่งขรึมมาจากสถาปัตยกรรมจีนแบบดั้งเดิม ทำให้ผู้คนรู้สึกถึงความยิ่งใหญ่ สันหลังคาที่ยกขึ้นและการแกะสลักอิฐที่หลากหลายได้ทำให้สถาปัตยกรรมดูเคลื่อนไหวได้ราวกับเกิดจากการผสมผสานความเสมือนจริงและความจริงเข้าด้วยกัน และจากมุมมองด้านหน้าและมุมมองจากบนลงล่าง สถาปัตยกรรมถูกนำเสนอในรูปแบบของสี่เหลี่ยมผืนผ้าหลาย ๆ รูปรวมกัน และรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้านี้สลับกับลานกลางบ้านที่อยู่ด้านใน มีขอบและมุมที่แหลมคมและให้ความรู้สึกถึงความแข็งแรง เปรียบเสมือนเกราะแข็งที่ปกป้องร่างกายมนุษย์ หน้าจั่วทั้ง 2 ด้านของสถาปัตยกรรมปรากฏเป็นโครงสร้างรูปสามเหลี่ยมกึ่งโค้งหรือโค้ง หลังคามีลักษณะโค้ง 2 ทาง กล่าวคือ มีลักษณะโค้งทั้งแนวนานและแนวตั้งของสันหลังคา (Yang Manghua, 2013) ซึ่งการขึ้นและลงของเส้นโค้งของหลังคาทำให้เกิดเส้นขอบฟ้าที่สมบูรณ์และรูปทรงโค้งที่นุ่มนวลได้ทำให้ความแข็งของสถาปัตยกรรมดูอ่อนลงและทำให้รูปทรงดูโปร่งขึ้น

2.3 รูปแบบการตกแต่งสถาปัตยกรรม

องค์ประกอบและแนวคิดในการตกแต่งสถาปัตยกรรมของมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้มีพื้นฐานมาจากองค์ประกอบแบบจีนดั้งเดิมที่มีการผสมผสานเข้ากับสภาพธรรมชาติในท้องถิ่น สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย สภาพเศรษฐกิจ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ วัฒนธรรม จนกลายเป็นรูปแบบการตกแต่งที่เป็นเอกลักษณ์ของมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้

สำหรับการตกแต่งผนังด้านนอก การตกแต่งด้วยลายที่เชื่อมต่อกันในตำแหน่งที่เห็นได้ชัดอย่าง “ผนังที่เป็นกระจุก” ที่บริเวณด้านหน้าของสถาปัตยกรรมและ “ผนังที่อยู่ตรงข้ามกัน” ทั้งสองข้างของประตูถือเป็นจุดที่พบเห็นได้บ่อยมากที่สุด ซึ่งการตกแต่งก็จะแตกต่างกันตามลักษณะของตัวสถาปัตยกรรม ยังมีจำนวนห้องมากเท่าไรก็จะมีรูปแบบการตกแต่งมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งการตกแต่งด้วยลายที่เชื่อมต่อกันส่วนใหญ่เป็นลายเรขาคณิต ลายดอกไม้ ลายพรรณพฤกษาและลายตัวอักษรที่สื่อความหมายถึงความเป็นสิริมงคล โดยการตกแต่งด้วยเทคนิคการวางให้เชื่อมต่อกันสามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ แบบ 2 มิติและ 3 มิติ ซึ่งการตกแต่งแบบ 2 มิติจะค่อนข้างกะทัดรัด ส่วนการตกแต่งแบบ 3 มิติจะมีการแบ่งชั้นอย่างชัดเจน มีการเว้นช่องว่างและระยะห่าง สำหรับวิธีการเชื่อมลวดลายส่วนใหญ่จะเป็นการเชื่อมต่อกันเป็นจังหวะหรือให้มีลักษณะคล้ายกับภาพของศิลปะการตัดกระดาษที่แต่ละส่วนเชื่อมต่อเข้าด้วยกัน ในช่วงต้นศตวรรษที่ 19 พื้นที่ชายฝั่งทะเลบางแห่งในมณฑลฝูเจี้ยนทางตอนใต้ได้รับอิทธิพลจากรูปแบบการตกแต่งของไต้หวันและญี่ปุ่น บางครั้งจึงมีการเลือกกระเบื้องสีแทนอิฐแดงแบบดั้งเดิม (Zheng Huiming, 2018) ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการตกแต่งแบบไหนก็มักจะมีโครงสร้างอยู่รอบ ๆ ซึ่งเป็นการแบ่งลวดลายด้านในและด้านนอกออก ทำให้ได้ประสบการณ์การมองเห็นที่สวยงามขึ้นเป็นสองเท่า

รูปที่ 3 การตกแต่งด้วยลายที่เชื่อมต่อกันแบบสองมิติและสามมิติ

ที่มา: Ruoqian Wang (2022)

การตกแต่งหน้าบ้านก็เป็นเอกลักษณ์สำคัญของศิลปะสถาปัตยกรรมของมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ หน้าจั่วตั้งอยู่ที่ปลายด้านบนของทั้งด้านซ้ายและขวาของสถาปัตยกรรม โดยประเภทของหน้าจั่วจะจำแนกตามรูปร่างของยอดจั่วและสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภทหลัก ๆ ซึ่ง 5 ประเภทนี้ได้สอดคล้องกับธาตุทั้ง 5 ของปรัชญาจินโบราณ ได้แก่ ทอง ไม้ น้ำ ไฟ และดิน โดยหน้าจั่วของสถาปัตยกรรมมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับธาตุทอง ไฟ และน้ำ แต่ขณะเดียวกันสถาปัตยกรรมบางหลังก็มีหน้าจั่วแบบผสม นอกจากนี้ ยังมีลวดลายประดับที่โดดเด่นแบบ 3 มิติได้ยอดจั่วเรียกว่า “ซานฮวา” แปลว่าการตกแต่งหน้าบ้าน โดยรูปแบบของการตกแต่งหน้าบ้านนั้นก็มีความหลากหลายและแทบจะไม่เกิดซ้ำกัน ถือเป็นเครื่องหมายแห่งความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ลวดลายการตกแต่งหน้าบ้านส่วนใหญ่จะมีความสมมาตร รูปทรง 3 มิติของการตกแต่งหน้าบ้านตัดกับหน้าบ้านที่มีลักษณะแบนราบอย่างชัดเจน พร้อมกับความแตกต่างของสีจึงทำให้รูปแบบทางศิลปะสถาปัตยกรรมมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

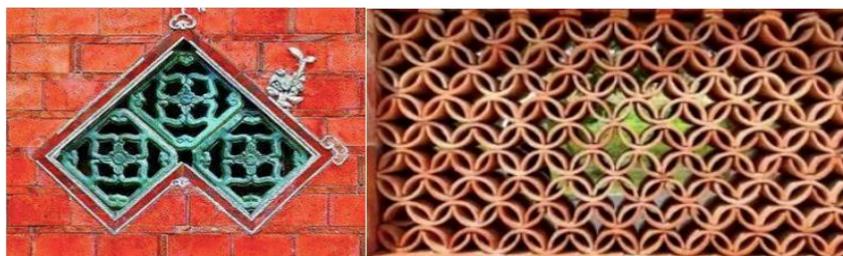
ตารางที่ 2 ความสอดคล้องระหว่างหน้าจั่วกับธาตุทั้ง 5 ในปรัชญาจินโบราณ

ธาตุ	ภาพตัวอย่าง	ลักษณะของหน้าจั่ว	ความหมายแฝง
ทอง		มีส่วนโค้งที่กว้าง ใหญ่ และเป็นอิสระ	การรวมตัวกัน

ธาตุ	ภาพตัวอย่าง	ลักษณะของหน้าจั่ว	ความหมายแฝง
ไม้		รูปหลายเหลี่ยมที่มีขอบตรง มีรูปร่างเหมือนต้นไม้	ความสุขสบาย
น้ำ		โค้งสามหรือห้าส่วนติดต่อกัน ให้ความรู้สึกถึงการมีชีวิตชีวา	ความลื่นไหล ความชุ่มชื้น
ไฟ		ด้านบนเป็นมุมแหลมเดี่ยวหรือหลายมุมเหมือนไฟกำลังสว่างไสว	ความเจริญรุ่งเรือง ความอบอุ่น
ดิน		ด้านบนเป็นทรงสี่เหลี่ยมและแบนราบราวกับพื้นดินที่แบนเรียบ	การเปิดกว้าง ความมั่นคง

ที่มา : Ruoqian Wang (2022)

ในสถาปัตยกรรมมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ยังมีการตกแต่งหน้าต่างด้วยการฉลุลายเป็นเอกลักษณ์เรียกหน้าต่างประเภทนี้ว่า “หน้าต่างฉลุลาย” โดยประโยชน์ของหน้าต่างที่มีการฉลุลายเหล่านี้ก็คือช่วยในการระบายอากาศและบดบังแสงแดด ในด้านของรูปร่าง รูปทรงที่มีการฉลุลายนั้นจะมีช่องว่างซึ่งจะช่วยลดความอึดอัดของผนังที่มีความแน่นและทึบ และยังเพิ่มช่องว่างของพื้นที่ ซึ่งช่วยให้ผู้คนสามารถหายใจได้สะดวก นอกจากนี้แสงแดดยังสามารถส่องผ่านรูของหน้าต่าง ทำให้เกิดแสงและเงาที่มีการสะท้อนบนพื้นหรือผนังของสถาปัตยกรรมได้อีกด้วย

รูปที่ 5 การตกแต่งหน้าต่างด้วยการฉลุลาย

ที่มา: Ruoqian Wang (2022)

รูปทรงของสันหลังคาที่ยกสูงขึ้นเป็นการเพิ่มสวยงามและความเป็นเอกลักษณ์ให้กับสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมของมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ เนื่องจากปลายทั้งสองด้านของสันหลังคายื่นออกไปนอกผนังและมักจะมีลักษณะเป็นแฉก ชาวฝูเจี้ยนจึงเรียกสันหลังคาประเภทนี้ว่า “สันหลังคาทรงหางนกแอ่น” (Jin Weibo, 2015) รูปทรงของสันหลังคาทรงหางนกแอ่นใช้วิธีการออกโดยการเลียนแบบธรรมชาติและมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ กล่าวคือ นกนางแอ่นเป็นนกอพยพชนิดหนึ่ง จึงมีการใช้สัญลักษณ์นกนางแอ่นมาสื่อความหมายถึงชาวฝูเจี้ยนทางตอนใต้ที่ได้ห่างบ้านเกิดไปทำธุรกิจยังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งไม่ว่าพวกเขาจะออกจากบ้านไปไกลแค่ไหนก็ต้องกลับบ้านเกิด ซึ่งการออกแบบ “สันหลังคาทรงหางนกนางแอ่น” ได้กลายเป็นหนึ่งในองค์ประกอบทางศิลปะที่โดดเด่นที่สุดในสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมของมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้

รูปที่ 6 การตกแต่งสันหลังคาทรงหางนกนางแอ่น

ที่มา: Ruoqian Wang (2022)

การประยุกต์ใช้เทคนิคการตกแต่งที่หลากหลายในสถาปัตยกรรมได้สะท้อนให้เห็นถึงการสื่อสารระหว่างคนกับธรรมชาติ ระหว่างคนกับคน และเอกลักษณ์ของยุคสมัย ความทรงจำและเรื่องราวเบื้องหลังของสถาปัตยกรรมก็ยิ่งสะท้อนให้เห็นถึงจิตวิญญาณของชาวฝูเจี้ยนทางตอนใต้ที่เกิดมาคู่กับทะเล

2.4 เนื้อหาและความหมายแฝงของสถาปัตยกรรม

เนื้อหาในของการตกแต่งถือเป็นสื่อกลางของการเปลี่ยนความคิดที่อยู่ภายในให้กลายเป็นวัตถุที่แสดงออกมาเป็นรูปธรรม และยังเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งของการออกแบบอีกด้วย องค์ประกอบทางศิลปะในสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมของมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้มีการกระจายอย่างกว้างขวาง ซึ่งเนื้อหาและความหมายเชิงสัญลักษณ์ขององค์ประกอบเหล่านี้ส่วนใหญ่มักมีพื้นฐานและพัฒนามาจากแนวคิดการ

ตกแต่งแบบจีนดั้งเดิม ซึ่งองค์ประกอบทางศิลปะแบบที่พบเห็นได้บ่อยของสถาปัตยกรรมสามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้ 1) พีช 2) สัตว์ 3) สิ่งของเครื่องใช้ 4) รูปเรขาคณิต 5) รูปทรงในจินตนาการ

(1) พีช

องค์ประกอบของพีชหลายชนิดมีความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกัน ซึ่งรูปแบบของพีชก็มักใช้เป็นตัวแทนของลวดลายมงคลโบราณ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากดอกไม้ ต้นไม้ใบหญ้าและผลไม้ ตัวอย่างเช่น ในการตกแต่งผนังด้านนอกและหน้าต่างฉลุลายจะนิยมใช้ลายดอกไผ่ถึง ดอกเหมย ดอกโบตั๋นเป็นหลัก เพราะลวดลายของดอกไม้เหล่านี้เป็นสัญลักษณ์สื่อถึงความมั่งคั่ง ความเจริญรุ่งเรือง ความสุขและความสงบ จึงทำให้ได้รับความนิยมในคนหนุ่มมาก องค์ประกอบพีช เช่น ต้นสน ไม้ไผ่ และเถาวัลย์ก็มักปรากฏบนตัวผนังและหน้าต่างเช่นกัน ส่วนองค์ประกอบของผลไม้ส่วนใหญ่จะใช้เพื่อแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตทางการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ ส่วนใหญ่เป็นสับปะรดและฟักทอง นอกจากนี้ก็ยังมีผลไม้ชนิดอื่น ๆ เช่น ลูกท้อ ทับทิมที่มีการสื่อความหมายถึงการปัดเป่าวิญญูณชั่วร้าย ส่วนองค์ประกอบของต้นไม้ใบหญ้าส่วนใหญ่จะถูกนำมาใช้โดยตรง เป็นสัญลักษณ์ที่สามารถเชื่อมโยงกับความหมายแฝงผ่านรูปทรงได้โดยตรง

(2) สัตว์

องค์ประกอบของสัตว์มีการใช้กันอย่างแพร่หลายในสถาปัตยกรรมมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ ไม่ว่าจะเป็นรูปร่างรูปทรง วัสดุ ลวดลายประดับของสถาปัตยกรรม การใช้องค์ประกอบของสัตว์ส่วนใหญ่ปรากฏให้เห็นในการออกแบบหลังคาทรงหางนกนางแอ่น โดยมีการใช้นกนางแอ่นเป็นสัญลักษณ์ของความหวังที่ว่าญาติที่ออกไปทำธุรกิจค้าขายข้างนอกจะต้องกลับมาและแทนความรู้สึกของการเป็นครอบครัว ซึ่งได้กลายเป็นสัญลักษณ์ทางศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้สำหรับลวดลายมีการใช้สัตว์มงคล เช่น หงส์ มังกร และสิงโตก็มักถูกใช้เป็นสัญลักษณ์แทนของยศถาบรรดาศักดิ์ (Zheng Huiming, 2018) นอกจากนี้ยังมีการนำภาพค้างคาวมาประยุกต์ใช้เป็นลวดลายของหน้าต่างและตัวผนัง เพราะคำว่าค้างคาวในภาษาจีนจะออกเสียงว่า “ฝู” ซึ่งพ้องเสียงกับคำว่า “ฝู” ที่หมายถึง “ความสุข” และคำว่า “ฟู่” ที่หมายถึง “ความมั่งคั่งร่ำรวย” วัฒนธรรมภูมิภาคทางทะเลของพื้นที่มณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ทำให้เกิดองค์ประกอบทางชีววิทยาทางทะเลที่เป็นเอกลักษณ์ในสถาปัตยกรรม องค์ประกอบของปลาชนิดต่าง ๆ ก็ได้มีความหมายทางเรื่องเล่าตำนานและความหมายที่สื่อถึงความเป็นสิริมงคล เป็นสัญลักษณ์ของความเจริญรุ่งเรืองและการงานที่ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ก็ยังมีลวดลายของสัตว์น้ำอื่น ๆ เช่น กุ้งและปูอีกด้วย

(3) สิ่งของเครื่องใช้

เหรียญ น้ำเต้า แจกัน โคมไฟ ภาพวาดและพัดเป็นเนื้อหาที่มักได้รับการคัดเลือกมาใช้ในสถาปัตยกรรมมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ ซึ่งความหมายขององค์ประกอบเหล่านี้มักเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ สื่อความหมายถึงความสุข ความสามัคคี และความอุดมสมบูรณ์ของชีวิตการประมงและเกษตรกรรมของชาวฝูเจี้ยนตอนใต้ (Zheng Huiming, 2018) โดยองค์ประกอบของภาชนะเครื่องใช้จะ

ตกแต่งอยู่บนผนังด้านข้างของหน้าจั่วด้วยภาพแบบสามมิติ และมักจะปรากฏอยู่ในรูปแบบของการห้อยด้วยเชือกที่มีข้อพู่ระย้าติดอยู่ตรงกลางของหน้าบัน องค์ประกอบของเหรียญและน้ำเต้าสามารถเห็นได้จากการแกะสลักอิฐของผนังสถาปัตยกรรม ซึ่งองค์ประกอบที่ทับซ้อนกันทำให้ดูมีความทันสมัยเป็นอย่างมาก

(4) รูปเรขาคณิต

องค์ประกอบทางเรขาคณิตเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการตกแต่งผนังกระจกของสถาปัตยกรรมมณฑลผู้เจี้ยนตอนใต้ ซึ่งรูปทรงเรขาคณิตเหล่านี้จะถูกจัดเรียงในลักษณะที่ต่อเนื่องกัน 2 ด้านหรือ 4 ด้านเพื่อสร้างการตกแต่งสลับกันไปมา เนื่องจากองค์ประกอบทางเรขาคณิตสามารถประกอบสร้างขึ้นใหม่ได้โดยไม่มีที่สิ้นสุดจึงสามารถสร้างลวดลายการตกแต่งออกมาได้อย่างหลากหลายกลายเป็นองค์ประกอบทางศิลปะที่มีสัมผัสแห่งสุนทรียะและจังหวะ องค์ประกอบทางเรขาคณิตในผนังกระจกประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยม วงกลม หกเหลี่ยม แปดเหลี่ยม รูปเครื่องหมายสวัสติกะ(卐) รูปอักษรวัน(万) รูปอักษรกง(工) และรูปกังหันลม โดยวิธีการผสมผสานของรูปทรงเรขาคณิตส่วนใหญ่ประกอบด้วยองค์ประกอบตั้งแต่ 2 องค์ประกอบขึ้นไป และจะสื่อความหมายถึงการขอพรเพื่อความสิริมงคลผ่านรูปทรงเรขาคณิตโดยทางอ้อมผ่านการคิดเชื่อมโยง ตัวอย่างเช่น รูปแปดเหลี่ยมหรือที่เรียกว่าลายหลังเต่า ใช้ความอายุยืนของเต่าเพื่อสื่อถึงสัญลักษณ์แห่งการมีอายุยืนยาว รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่ประกบกันและหมุนได้ดูเหมือนกังหันลม เพราะกังหันลมที่หมุนได้แสดงถึงชีวิตและความมีชีวิตชีวา การหมุนและมองในตำแหน่งที่ต่างกันได้สามารถสร้างจังหวะและสุนทรียภาพของจังหวะที่ต่างกันได้

(5) รูปทรงในจินตนาการ

รูปทรงในจินตนาการส่วนใหญ่ที่ปรากฏอยู่ในสถาปัตยกรรมมณฑลผู้เจี้ยนตอนใต้ประกอบด้วยลายเมฆมงคล ลายหุอิ ลายเร็นตง ลายคลื่นน้ำ และลวดลายสวยงามและเป็นสิริมงคลอื่น ๆ องค์ประกอบประเภทนี้สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการรวมตัวกันของประวัติศาสตร์อันยาวนานของวัฒนธรรมจีน เส้นขอบด้านนอกขององค์ประกอบทั้งหมดนี้เป็นเส้นโค้งที่มีความไหลลื่น ซึ่งทำลายความเคร่งขรึมของรูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่มีขอบมีเหลี่ยมอย่างเป็นกฎเกณฑ์ เป็นองค์ประกอบที่ทำให้ผู้คนสัมผัสถึงความลื่นไหลมีชีวิตชีวา และองค์ประกอบส่วนใหญ่จะผสมและจับคู่กับสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ เพื่อสร้างรูปทรงที่สมบูรณ์ที่นำไปตกแต่งยังผนังของหน้าจั่ว

3. สุนทรียภาพในการออกแบบสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมมณฑลผู้เจี้ยนตอนใต้

องค์ประกอบทางศิลปะของสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมมณฑลผู้เจี้ยนตอนใต้ได้ผสมผสานประสบการณ์ทางการรับรู้ทางสายตา การรับรู้ทางการสัมผัส ตลอดจนการรับรู้แบบพหุสัมผัสอื่น ๆ เข้าด้วยกัน โดยในการออกแบบสถาปัตยกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่มีการออกแบบให้ใช้งานได้จริงเท่านั้น แต่ยังได้มีการใส่อารมณ์ความรู้สึกและการตกแต่งเข้าไปอีกด้วย การรวมกันของจุด เส้น พื้นผิว และโครงสร้างในรูปแบบ 2 มิติและ 3 มิติมีต้นกำเนิดมาจากแนวคิดที่ว่าความงามของศิลปะจะสูงกว่าความงามของ

รูปแบบ ซึ่งสิ่งนี้ก็คือสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมภูมิภาค โดยสุนทรียภาพทางศิลปะในการออกแบบสถาปัตยกรรมมณฑลผู้เจียนตอนใต้สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) สุนทรียภาพแห่งความสมมาตรและการเปลี่ยนแปลงของรูปทรง 2) สุนทรียภาพแห่งความลงตัวของธรรมชาติ 3) สุนทรียภาพแบบตะวันออกที่มีทั้งหลักการและอารมณ์ความรู้สึก

3.1 สุนทรียภาพแห่งความสมมาตรและการเปลี่ยนแปลงของรูปทรง

สถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมมณฑลผู้เจียนตอนใต้โดยพื้นฐานแล้วจะยึดตามแกนแนวตั้งเป็นเส้นกึ่งกลางและความสูงของตัวสถาปัตยกรรมทั้งสองข้างจะค่อย ๆ ลดลง ทำให้เกิดเป็นโครงสร้างแบบสมมาตรซ้าย-ขวา มีโครงสร้างหลักและรองที่ชัดเจน เทคนิคทางศิลปะแบบสมมาตรตามแนวแกนกลางยังสะท้อนให้เห็นในองค์ประกอบทางศิลปะอย่างผนังกระจกอีกด้วย ลานบ้านที่ตั้งอยู่ที่จุดกึ่งกลางของแกนกลางเป็นจุดศูนย์กลางเมื่อมองจากข้างบนไปข้างล่าง และทุกด้านของบ้านจะล้อมรอบไปด้วยห้องต่าง ๆ ซึ่งแสดงถึงให้เห็นถึงความเป็นหนึ่งเดียว และลานบ้านยังเป็นจุดรวมของการขยายออกสู่ภายนอกอีกด้วย นอกจากนี้ยังในสถาปัตยกรรมที่มีความสมมาตรสูงก็ยังมีเปลี่ยนแปลงที่หลากหลาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นในรูปทรงต่าง ๆ ของผนังที่อยู่ใต้หน้าจั่วทั้งด้านซ้ายและด้านขวา ตลอดจนในลวดลายผนังกระจกที่แตกต่างกันที่อยู่ในด้านเดียวกัน เพราะฉะนั้นสุนทรียภาพของสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมก็คือความสมมาตรและรูปทรงที่หลากหลายที่ส่งผลซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้เกิดความลงตัวและทำให้รูปแบบของสถาปัตยกรรมมีความยืดหยุ่นและไม่แข็งกระด้างจนเกินไป

3.2 สุนทรียภาพแห่งความลงตัวของธรรมชาติ

ความอ่อนนวยของสภาพสังคมในสมัยโบราณและความเข้าใจต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติก็ได้สร้างนิสัยในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดให้กับชาวผู้เจียน และชาวผู้เจียนไม่เคยยืนอยู่จุดตรงข้ามกับธรรมชาติหรือพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงธรรมชาติ แต่เป็นการทำให้วิถีชีวิตของผู้คนให้อยู่ร่วมกับวงจรของระบบนิเวศทางธรรมชาติอย่างลงตัว ตัวอย่างเช่น มหาสมุทรได้มองของขวัญอันล้ำค่าให้กับชาวผู้เจียนซึ่งก็คือเปลือกหอยนางรมที่มีเนื้อสัมผัสและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่สามารถนำมาใช้ในการตกแต่งบ้านเรือน และดินในท้องถื่นก็สามารถนำมาพัฒนาเป็นอิฐและกระเบื้อง วัสดุเหลือใช้เช่นแกลบและฟางจากการทำนาก็สามารถนำมาใช้เป็นวัสดุในการยึดเกาะได้เช่นกัน ชาวผู้เจียนยอมรับและประยุกต์ใช้ทรัพยากรจากธรรมชาติได้เป็นอย่างดี และยังลดการสูญเสียสิ่งแวดล้อมทรัพยากรที่เหลือทิ้งน้อยที่สุดอีกด้วย

3.3 สุนทรียภาพแบบตะวันออกที่มีทั้งหลักการและอารมณ์ความรู้สึก

สถาปัตยกรรมที่ไร้หลักการนั้นไม่สามารถใช้งานได้จริงและไม่มีความปลอดภัย ในขณะที่สถาปัตยกรรมที่ขาดอารมณ์ความรู้สึกนั้นจะเย็นชาและไม่อบอุ่น สถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมมณฑลผู้เจียนตอนใต้เป็นการผสมผสานกันระหว่างความมีหลักการในการใช้งานและอารมณ์ความรู้สึกทางอารมณ์ของมนุษย์ ตัวอย่างเช่น ในการออกแบบสันหลังคา สันหลังคาทรงหางนกนางแอ่นจะเว้าลงด้านล่างและสันหลังคาฉลุลายจะเอื้อต่อการปรับตัวให้เข้ากับสภาพอากาศที่ฝนตก ช่วยยกระดับประสิทธิภาพในการระบายน้ำ

สันหลังคาทรงทางนงนางแอ่นก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดของบ้านจากมุมมองของอารมณ์ความรู้สึก
สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการสื่อความหมายที่สวยงามของสถาปัตยกรรมมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้

4. บทสรุป

สถาปัตยกรรมเป็นศิลปะเชิงพื้นที่ประเภทหนึ่งที่ดึงดูดสายตาของผู้คนโดยการครอบครองส่วน
หนึ่งของพื้นที่และรูปแบบภายนอกของตัวสถาปัตยกรรม สุนทรียภาพของสถาปัตยกรรมถูกนำเสนอผ่าน
การสร้างสรรคของมนุษย์ และภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมในพื้นที่ก็ได้ก่อให้เกิดแนวคิดทาง
สุนทรียภาพและการคิดเชิงศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และเนื่องจากความรู้สึกด้านสุนทรียภาพที่
แตกต่างกัน ทำให้สุนทรียภาพที่ผู้คนได้รับจากสถาปัตยกรรมหลังเดียวกันจึงแตกต่างกันไปในแต่ละ
บุคคล (Fang Qi, 2022) สุนทรียภาพของสถาปัตยกรรมสะท้อนให้เห็นในทุกส่วนของอาคาร ไม่ว่าจะเป็น
เป็นในภาพรวมหรือบางส่วน พื้นที่ภายในหรือพื้นที่ภายนอกต่างก็เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของ
องค์ประกอบทางความงาม สถาปัตยกรรมมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมโดยรอบอย่างใกล้ชิด
สถาปัตยกรรมมีการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ให้เห็นถึงสุนทรียภาพแห่งความลงตัวของธรรมชาติด้วยโท
นสีที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม และยังถ่ายทอดให้เห็นถึงเจตจำนงและอุปนิสัยของผู้คนอีกด้วย นอกจากนี้
ยังได้สะท้อนให้เห็นถึงสัญลักษณ์ทางสุนทรียภาพที่เกี่ยวข้องกับความหมายทางศิลปะผ่านขนาด รูปแบบ และ
โครงสร้างของสถาปัตยกรรมอีกด้วย

สถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้เป็นโบราณวัตถุทางประวัติศาสตร์และมรดกทาง
วัฒนธรรมในกลุ่มสถาปัตยกรรมโบราณแบบจีนดั้งเดิม ซึ่งเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น
เด่นของภูมิภาค เมื่อเปรียบเทียบกับสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมที่หูหนานและซhejiangพื้นที่ทางตอนใต้
ของประเทศจีน สถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมของมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ถือเป็นตัวแทนของสถาปัตยกรรมที่
แหวกแนว โดดเด่นและสมบูรณ์ในสภาพแวดล้อมทางสังคมในขณะนั้น สถาปัตยกรรมประเภทนี้มีความ
กลมกลืนและเป็นหนึ่งเดียวกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสืบต่อมาอย่างต่อเนื่องเป็นหนึ่งใน
เดียวกับวัฒนธรรมของภูมิภาค แสดงให้เห็นทัศนคติเชิงบวกของชาวฝูเจี้ยนที่มีต่อชีวิต วิสัยทัศน์และ
ความปรารถนาในอนาคต รูปทรงและลวดลายที่ฉะฉานแจ่มชัดของสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมมณฑลฝูเจี้ยน
ตอนใต้ได้รับอิทธิพลอย่างลึกซึ้งจากทฤษฎีธาตุทั้ง 5 ของปรัชญาจีนโบราณ โดยที่รูปทรงได้สอดคล้อง
กับธาตุทั้ง 5 ได้แก่ ทอง ไม้ น้ำ ไฟ และดิน การออกแบบนี้ไม่เพียงแต่แสดงถึงความเชื่อต่อทฤษฎีธาตุ
ทั้ง 5 ของเจ้าของบ้านและสื่อถึงความปรารถนาการมีชีวิตที่ดี เช่น ความมั่งคั่งและความเป็นมงคล แต่ยัง
สะท้อนถึงความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและการปรับตัวอย่างชาญฉลาดของช่างที่มีต่อสภาพแวดล้อม ทาง
ธรรมชาติของมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ที่มีความร้อนชื้น ฝนตกบ่อย และมีพายุไต้ฝุ่นบ่อยครั้ง ช่างก่อสร้างมี
การเลือกใช้ผนังหน้าจั่วที่มีรูปทรงต่าง ๆ โดยมีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มประโยชน์ใช้สอยของสถาปัตยกรรม
เช่น ป้องกันไฟและลม พร้อมทั้งผสมผสานลวดลายมงคลที่หลากหลายเข้าไป ทำให้ผนังหน้าจั่วไม่เพียง

เป็นส่วนประกอบของโครงสร้างสถาปัตยกรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นการสะท้อนถึงเอกลักษณ์ทางศิลปะและคุณค่าทางความงามของสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ ทุกองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ล้วนมีคุณค่าทางสุนทรียภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ซึ่งควรค่าแก่การศึกษาและอภิปรายในเชิงลึก

จากการศึกษาสุนทรียภาพของสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมในมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ วิเคราะห์องค์ประกอบทางสุนทรียภาพ ทำให้ผู้วิจัยได้องค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะด้านสุนทรียภาพ แนวคิดในการออกแบบ และความหมายแฝงทางวัฒนธรรม ซึ่งประเด็นเหล่านี้ควรค่าแก่การอภิปรายและการวิจัยเพิ่มเติมในอนาคต เพราะการศึกษาประเด็นเหล่านี้ถือเป็นวิธีการอนุรักษ์และสืบทอดสถาปัตยกรรมโบราณของจีนให้ดำรงอยู่ต่อไป อีกทั้งยังทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งซึ่งมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถใช้เป็นเนื้อหาอ้างอิงสำหรับการนำไปต่อยอดหรือพัฒนาต่อ อีกทั้งยังเป็นการยกระดับความยั่งยืนของวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมดั้งเดิมมณฑลฝูเจี้ยนตอนใต้ในอนาคต

5. เอกสารอ้างอิง

- Cao, C. (2008). *Traditional Architecture in Southern Fujian*. Fujian People's Publishing House.
- Jin, W. (2015). *Xiamen Minnan red brick architecture*. Shanghai People's Publishing House.
- Fang, Q. (2022). Characteristics and aesthetic expansion of architectural aesthetics. *Industrial Architecture*, 52(3), 1.
- Gao, Z. (2004). Aesthetic Perception of Architectural Colors. *Oriental Art*, 10(2),172.
- Yang, M. (2013). *Traditional Construction Techniques of Minnan Folk Houses*. Anhui Science and Technology Press.
- Zheng, H. (2018). *Southern Fujian Traditional Architectural Decoration*. China Architecture and Architecture Press.